

تاریخ: ۱۳۸۹/۰۴/۱۵

ارزیابی پیامد هدفمندی یارانه‌ها در گفت‌وگوی ایلنا با پدram سلطانی؛

«گره تولید سفت‌تر می‌شود»

با اجرای هدفمندی یارانه‌ها در کوتاه‌مدت به رکود تولید کشور دامن زده خواهد شد/ بخش خصوصی از حمل و نقل ریلی رضایت ندارد/ متأسفانه تا به حال هیچ شرایطی در کشور ما به وجود نیامده که بخش خصوصی بتواند در مقیاس وسیع تولید کند. ایلنا: با این که شمارش معکوس برای اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها آغاز شده اما گویا دولت تاکنون برنامه مدونی که با آن آثار هدفمندی یارانه‌ها را به حداقل برساند ارایه نکرده است. نبود برنامه معینی در این باره فعالان اقتصادی و به ویژه صادرکنندگان را نگران کرده است.

سلطانی عضو هیات نمایندگان اتاق تهران از جمله فعالانی است که نگران آثار منفی هدفمندی یارانه‌ها بر صادرات کشور است. نگرانی او را به وضوح می‌توان از خلال گفت‌وگویش با ایلنا حساس کرد، به ویژه آنجا که می‌گوید: "در فضای نرخ تثبیتی ارز هر آنچه که قرار است به عنوان ۲۰ هزار میلیارد تومان به بازار تزریق شود به بخش واردات سوق پیدا کند و عملاً از این معبر، به جای اینکه تولید و صنعت کشور از رکود خارج شود تولیدکنندگان هندی، چینی از رکود خارج شوند."

پدram سلطانی، عضو هیات نمایندگان اتاق تهران با اشاره به این که اجرای هدفمندی یارانه‌ها چهار اثر عمده بر صادرکنندگان و بخش‌های تولیدی خواهد گذاشت گفت: نخستین اثر اجرای هدفمندی یارانه‌ها افزایش مستقیم قیمت نهاده‌های تولید است. بدین معنی که با بالا رفتن قیمت انرژی هزینه بنگاه‌های تولیدکننده مواد اولیه افزایش می‌یابد. هزینه حمل و نقل مواد اولیه چه داخلی و چه از مقاصد وارداتی به بنگاه افزایش خواهد یافت و نهایتاً قیمت انرژی که جزو نهاده‌های تولید است مانند برق، گاز، نفت کوره و گازوئیل برای واحدهای تولیدی و صنعتی گران خواهد شد.

عضو هیات نمایندگان اتاق تهران تورم را دومین اثر هدفمندی یارانه‌ها عنوان کرد: اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها بار تورمی برای کشور در پی خواهد داشت. در فضای رکود تورمی که فضای نامناسبی برای اجرای هدفمندی یارانه‌هاست آیا می‌شود انقباضی عمل کرد، در این حالت تکلیف رکود چه می‌شود؟ به نظر می‌رسد چرخه معیوبی در حال شکل‌گیری است، بدین معنی که هدفمندکردن یارانه‌ها تورم را به وجود می‌آورد و تورم هم در فضای رکودی بنگاه‌ها را بیشتر به سوی رکود هدایت می‌کند. به هر حال سیاست انقباضی، رکود را و سیاست انبساطی تورم را تشدید می‌کند. بنابراین پیش‌بینی می‌کنیم که تورم نسبتاً بالا رود و اثرات تورمی بر بنگاه‌های اقتصادی به شکل‌های گوناگون نمود یابد. افزایش هزینه‌های اداری، هزینه‌های عمومی، هزینه‌های فروش از این جمله تاثیراتی هستند که این امر بر سودآوری بنگاه‌ها تاثیر منفی خواهد گذاشت.

به گفته سلطانی بحث سوم اثرات رکودی است. به هر حال ما در فضایی هستیم که تولید و صنعت در رکود به سر می‌برد که با اجرای هدفمندی یارانه‌ها حداقل در کوتاه‌مدت به رکود صنعت تولید کشور دامن زده خواهد شد.

او در خصوص تاثیر چهارم اجرای هدفمندی یارانه‌ها گفت: محور چهارم افزایش قیمت حمل و نقل خروجی است (حمل و نقل کالای صادراتی از محل کارخانه و محل انبار به پایانه‌های صادراتی). با توجه به این که به طور کلی ترکیب کالاهای صادراتی ما به نوعی است که قیمت متوسط کالاهای صادراتی ما پایین است و نسبت هزینه حمل تا پایانه صادراتی و از آنجا تا مقاصد صادراتی به نسبت کل قیمت کالا، نسبت بالایی است، بنابراین اثر افزایش قیمت حمل و نقل به ویژه بر کالاهایی که در داخل سرزمین هستند اثری جدی است. این اثر در خصوص محصولات معدنی، فلزات، کالاهای فلزی و سایر کالاهایی که نرخ متوسط

پایینی دارند یک چالش جدی و اساسی به نظر می‌رسد. فعالان اقتصادی معتقدند برای جبران آثار هدفمند کردن یارانه‌ها بر صادرات باید اقداماتی انجام شود. در بخش صادرات به دلیل پایین بودن کرایه حمل، ناوگان حمل و نقل فرسوده نوسازی نشده است. در حال حاضر مصرف گازوئیل کامیون‌ها ۷۰ تا ۸۰ درصد و در برخی مواقع ۱۰۰ درصد است در حالی که میزان مصرف کامیون‌های جدید زیر ۵۰ درصد است. شبکه ریلی ما، به شدت توسعه نیافته است. در این بخش سکان مدیریت در دست دولت است و به همین دلیل کارایی ندارد و بخش خصوصی به هیچ‌وجه از حمل و نقل ریلی رضایت ندارد.

به گفته وی ترکیب حمل و نقل ما به سمت پایانه‌های صادراتی برخلاف کشورهای که نرخ انرژی در آنها واقعی است، ترکیبی نامناسب است. ما بیشتر از حمل و نقل جاده‌ای استفاده می‌کنیم و این ترکیب درست نیست. بنابراین بخشی که باید به آن پرداخته شود و من فکر می‌کنم در این بین فرصتی هم برای بانک‌های ما نهفته است این است که در ورود کامیون‌های جدید به کشور سرمایه‌گذاری شود. اگر در شورای عالی صادرات، حتی برای کوتاه‌مدت تعرفه کامیون را کاهش دهند و اجازه ورود کامیون‌های یک تا سه سال ساخت را که بهتر از ناوگان فعلی ما است بدهند تا این امکان به وجود بیاید که بخش خصوصی در حمل و نقل ریلی به جز شبکه راه‌آهن همه‌چیز را در دست بگیرد و بتواند قیمت را پایین بیاورد و هزینه‌ها را هم کاهش دهد. سپس فرصتی برای به وجود آمدن بنگاه‌های صنعتی حمل و نقل ایجاد شود. می‌دانیم که حمل و نقل کشور ما خودفرماست بدین صورت که هر صادرکننده‌ای تعدادی کامیون در اختیار دارد که حمل و نقل مورد نیاز خود را با آنها انجام می‌دهد. این روش طبیعتاً هزینه‌های حمل و نقل را در کشور افزایش می‌دهد و رقابت به آن معنی به وجود نمی‌آید، نوسانات قیمت حمل و نقل بسیار زیاد است، امکان عقد قرارداد وجود ندارد چون اشخاص و شرکت‌هایی وجود ندارند که کامیون در اختیار داشته باشند تا بتوان با آنها قرارداد منعقد کرد. حتی برای صادرات در مقیاس کلان امکان ندارد تا با تک‌تک کامیونداران مذاکره کرد و طبیعتاً این اقدام نتیجه‌ای در بر نخواهد داشت.

سلطانی در ادامه به نگاه بانک‌ها در توجیه پذیری طرح‌های اقتصادی می‌گوید: نکته اول این است که بانک‌ها در طرح‌های توجیهی به نقطه مناسب از نظر نزدیکی به پایانه‌های صادراتی، نزدیکی به بازار مصرف چه بازار داخلی و چه بازار مصرف خارجی و نزدیکی به مواد اولیه یعنی ترکیبی که هزینه‌های حمل و نقل و هزینه‌های انرژی در هزینه‌های تمام شده بنگاه را به حداقل برساند، توجه کنند. در کشورهای صنعتی، توسعه یافته یا در حال توسعه، اکثر واحدهای صنعتی در کنار آب‌های آزاد هستند یعنی نزدیک به ترمینال‌های صادراتی. حال اگر قرار باشد کالا از طریق هوا حمل شود واحدهای صنعتی باید نزدیک به فرودگاه باشند. همچنین اگر قرار باشد حمل از طریق دریا انجام شود واحدهای صنعتی باید نزدیک به دریا قرار گیرند. این امر در مورد خطوط آهن نیز صدق می‌کند اما در ایران چون به انرژی توجه نشده است در هر جایی به صورت دستوری یا درخواست نماینده مجلسی واحد صنعتی ایجاد شده است. با اجرا شدن هدفمندی یارانه‌ها تکلیف این واحدها مشخص نیست. هرچقدر هم که بخواهند به آنها یارانه بدهند باز هم سرنوشت این واحدها در هاله‌ای از ابهام است.

او سخنان خود را چنین ادامه می‌دهد: براساس قانون قرار است ۳۰ درصد از محل هدفمندی یارانه‌ها به این واحدها یارانه پرداخت شود اما مشخص نیست این میزان یارانه چگونه قرار است مصرف شود و حتی مشخص نشده از این ۳۰ درصد یارانه چه میزان به بخش صادرات اختصاص می‌یابد یا به چه میزان قرار است به بخش تولید پرداخت شود. به هر حال اینها چالش مداوم خواهند بود.

عدم توجه به مدیریت زنجیره تامین مبحث دیگری بود که سلطانی به آن انتقاد کرد: نکته دیگری نیز که وجود دارد این است که در ایران به واسطه انرژی ارزان، به مدیریت زنجیره تامین توجه نشده است، از این به بعد در طرح‌های توجیهی باید به مدیریت زنجیره تامین توجه شود و همینطور به مدیریت عملیات. به هر حال ما باید به سویی حرکت کنیم که قیمت متوسط کالا را بتوانیم به نسبت هزینه‌های حمل، به نسبت اثر هزینه انرژی بر قیمت تمام شده کالا بهینه کنیم و این عملی نیست مگر اینکه ما مدیریت عملیات مناسبی داشته باشیم. ما باید بپذیریم که در مدیریت، عملکرد ضعیفی داریم و در مدیریت عملیات بسیار ضعیف عمل کرده‌ایم.

به گفته وی، ما باید قیمت واحد تولید را کاهش دهیم متأسفانه تا به حال هیچ شرایطی در کشور ما به وجود نیامده که بخش خصوصی بتواند در مقیاس وسیع تولید کند. بخش خصوصی همچنین از سرمایه‌گذاری کلان بیم دارد و در حال حاضر نیز همین‌گونه است. اگر بخش خصوصی بخواهد دست به سرمایه‌گذاری کلان بزند دیگر منابعی وجود ندارد تا به این کار مبادرت

کند. این چالشی است که باید به آن توجه شود ما اگر بخواهیم با سایر کشورها رقابت کنیم باید روش‌های تولید خود را مانند روش‌هایی که در سطح جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد تغییر دهیم. در سایر کشورها تولید به صورت کلان انجام می‌شود و به همین دلیل قیمت تمام شده آنها پایین است. آنها کیفیت کالا را کنترل و مدیریت امروزی را در پیش می‌گیرند طبیعی است که موفق می‌شوند.

سلطانی در ادامه شبکه بانکی را چالش دیگری برای بنگاه‌های تولیدی دانست: چالش دیگر مربوط به نظام بانکی کشور است و آن این است که بانک‌ها از این به بعد چگونه می‌توانند به بنگاه‌هایی که در حال حاضر با اضافه شدن بر هزینه‌های تولید در فضای رکود تورمی دست و پنجه نرم می‌کنند تسهیلات پرداخت کنند. به نظر من بنگاه‌های تولیدی از این پس باید برای دریافت تسهیلات جدید برنامه‌ریزی کرده و برنامه کسب و کار خود را نیز با شرایط جدید تدوین کنند. این روند، فعالیت بخش خصوصی را با دشواری همراه می‌کند. من بسیار نگران اثرات تورمی بر صنعت و تولید هستم همچنین نگران این هستم که در فضای نرخ تثبیتی ارز هر آنچه که قرار است به عنوان ۲۰ هزار میلیارد تومان به بازار تزریق شود به بخش واردات سوق پیدا کند و عملاً از این معبر، به جای اینکه تولید و صنعت کشور از رکود خارج شود تولیدکنندگان هندی، چینی از رکود خارج شوند.

عضو هیات نمایندگان اتاق تهران اشاره کرد: اما اینکه هدفمند کردن یارانه‌ها در ارتقای جایگاه رقابتی چه اثری دارد، باید گفت تنها ما را به سمت مزیت‌های نسبی واقعی هدایت می‌کند. ما اصولاً یک ترکیب اقتصادی داریم که نمی‌توانیم براساس آن یک برنامه‌ریزی طولانی مدتی داشته باشیم. همچنین نمی‌توانیم سیاست‌ها را شناسایی و به آنها اطمینان کنیم و براساس آن سرمایه‌گذاری کنیم. ما همواره دچار پارادوکس هستیم. فعالان اقتصادی می‌خواهند سرمایه‌گذاری کلان انجام دهند اما جرات آن را ندارند زیرا نمی‌دانند که سال آینده چه اتفاقی رخ می‌دهد. بنابراین خروج از این پارادوکس کار آسانی نیست.

او در پایان این بار دولت را مورد انتقاد قرار داد: دولت تاکنون برنامه‌های خود را برای جلوگیری و یا کاهش اثرات هدفمندی یارانه‌ها بر صادرات اعلام نکرده و همواره مانند بخش خصوصی ابراز نگرانی می‌کند. این درست نیست که هم دولت نگران باشد و هم فعالان بخش خصوصی. در این صورت پس چه ارگانی قرار است در این باره چاره‌اندیشی و کمک کند. بنابراین دولت باید جلوتر از بخش خصوصی برنامه اجرایی خود را ارائه کند تا بخش خصوصی بتواند براساس آن با یک چشم‌انداز مشخصی حرکت کند.